

geren boeken kunnen lezen, die b.v. hypochonder (zwaarmoedigheid-kwekend) of sensueel (zinnelijk) zijn, moet er ook vrede mee hebben, dat die jongeren gebracht worden in een barak met lijders aan een besmettelijke ziekte. Niet allen toch zullen er ziek van worden!"

Ook deze kiesche opmerking is van belang:

"Onder den invloed van de ontwakende hartstochten worden op den puberteitsleeftijd maar al te dikwijls daden gedaan, die een schaduw werpen op het geheele leven. Onze jongens en meisjes hebben waarlijk geen behoefte aan boeken, die prediken, dat de mensch zich maar willoos te onderwerpen heeft aan de hartstochten, welke naar bevrediging verlangen. Wij weten allen, dat ook de volwassene sommige boeken niet straffeloos leest, maar met verminderd weerstandsvermogen uit de hand legt."

Samenvattend geeft de schrijfster aan het slot van het 2de hoofdstuk dezen opvoedkundigen regel:

"De lectuur en de literatuur mogen in het kader der opvoeding voor den jongere in den puberteitsleeftijd slechts zijn één les in schoonheid, waarheid, gezondheid, levensmoed, karakterkracht, zelfbeheersching, idealisme en gemeenschapszin."

Op zichzelf bevatten deze opvoedkundige werken en klanken voor den christen niets nieuws. Hij weet alle deze dingen. Hij weet ze dieper en klaarder uit het grootste opvoedkundige boek ter wereld: de Schrift.

Maar er is iets bijzonder ontrustend en beschaamd in, dat een moderne profetes deze dingen, vanuit het beginsel der algemeene-gratie-moraal, zoo ernstig dringend getuigt.

En wij vragen ons, lichtelijk beschaamd, af, of wij, gezien wat door onze christen-jongeren, het zaad des verbods, blijkens onze enquête, wordt gelezen, ons opvoedkundig genoegzaam hebben bezonnen, of wij, die naar nog heiliger maatstaf te oordeelen bekwaam en verplicht zijn, ons kunnen verantwoorden tegenover onze jeugd, tegenover onzen God.

B. W.

Naschrift.

I. W. te D. Uw opmerking is juist. Een algemeen en methodisch onderzoek naar de literatuurvergiftiging onder de jongeren is beslist noodig. Ja nog meer. Ook de zaak van de verhouding der jongeren tot de kunst dient door de officiële lichamen beter te worden behartigd. Wat ik deed, behoort tot het voorbereidend werk. Zoodra ik met mijne artikelen klaar ben, hoop ik in die richting te werken. Ik weet, dat bij de besturen van Geref. Jongelingsbond en Knapenverenigingen voor deze aangelegenheid (zie het Geref. Jongelingsblad) echte belangstelling bestaat.

Op uw vraag, of er een organisatie is, die zich ten doel stelt de bevordering der belangstelling voor christelijke kunst, kan ik u antwoorden, dat ik in mijn artikelenreeks reeds gewezen heb op de christelijk-letterkundige vereniging der jongeren. Hun orgaan, „De Opgang", wordt uitgegeven bij L. C. van Schaik, Scheveningen.

W. K. te D. Natuurlijk kan realistische literatuur ook voor volwassenen schadelijk zijn. Ik heb daarop ook herhaaldelijk in mijn artikelen gewezen. Maar het vraagstuk der opvoeding geldt natuurlijk speciaal de jongeren.

De aanbeveling van een boek als „Boefje" van Brusse, mag m.i. niet onvoorwaardelijk zijn.

A. O. te H. Voor uwe aanvullende opmerkingen over waardeering van moderne kunst op de geref. jongelingsvereniging, ben ik u zeer dankbaar. Ik vermoedde trouwens wel, dat hetgeen ik onlangs uit een Amsterdamschen brief aanhaalde, niet een algemeene werkelijkheidsweerspiegeling kon zijn. Wanneer ik later de kwestie van „Jongelingsvereniging en kunst" ga behandelen, kan ik van uwe merkwaardige ervaringen gebruik maken.

A. D. te Z. Ik kende uw standpunt ten opzichte van de kunst reeds, ik meen uit „Den Gulden Winckel". Ik begrijp u, en waardeer uw hooggeestelijke gedachte. Toch vind ik uw beschouwing uit een opvoedkundig oogpunt te subjectief. Het ligt in mijn voornemen in deze artikelenreeks deze subjectieve opvatting ter sprake te brengen.

De Geref. Jongel. Ver. te M. vraagt advies voor het aanschaffen van ontspanningslectuur. In het praktisch deel mijner artikelen hoop ik op deze zaak, zij het niet in bijzonderheden, in te gaan.

B. W.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN.

Hooggeachte Redactie!

Gaarne opname van het volgende onder „Stemmen uit onze Kerken". Ik las het ingezonden stuk van Br. K. v. d. Berg in no. 12 van „De Reformatie". Ik ben geen predikant-rechacteur van een Kerkbode, en ik behoort tot de jongeren, en wat ik hier laat volgen, „is één der gedachten die leven in den boezem der jongeren". Indien Br. v. d. B. zoo algemeen het gerucht verneemt, dat Dr. Geelkerken op één lijn te stellen is met den heer Netelenbos, kan ik verzekerden, hierna, mijnerzijds geen deel te hebben. Maar, waar Br. v. d. B. zóóveel zorg vertoont over den goeden naam van Dr. G., vraag ik hem, toont deze zelf wel zorg over zijn goeden naam, en óók, toont hij zóóveel zorg over het

goed gerucht van onze Geref. Kerk? Heeft Dr. G. het ook zoo opgenomen voor den goeden naam-onzer Kerk, toen deze door Netelenbos smaadheid werd aangedaan, kort na het ontstaan van zijn conflict, bij zijn rede in „Salvatori" te Amsterdam? Br. v. d. B. is daar zeker niet bij tegenwoordig geweest? Ik wel, toevallig. Netelenbos behandelde daar zijn conflict met onze Kerk weinig anders dan als een klucht. Hij stak den draak met den ernst die vergaderingen van opzieners onzer Kerken met zijn geval maakten. Bij het begin speculeerde N. al dadelijk met goed succes op den lachlust van het zeer gemengd gehoor, door te vertellen, dat hij „gesuspendeerd" was, dat dit feitelijk „opgehangen" beteekende, en de vergadering dus in hem een „officieel opgehangene" voor zich zag. Groote vrolijkheid! Later vergeleek N. het gaan naar een bioscoop met het opgaan naar een Geref. Kerk, onder bepaalde omstandigheden, wat ten gunste der bioscoop uitviel. Nog groter vrolijkheid van het overgrote deel der — drukbezochte — vergadering! Geroep: „Goed zo!" „Zeer juist!" Handgeklap en voetgestamp. Ik noem slechts deze staaltjes, om het optreden van N. te typeeren. En wat was nu het optreden van Dr. Geelkerken, na de, voor de wereld zoo amusante causerie van N.? Kwam hij niet de roede tot hem? Kwam hij, „gedachtig blijvende aan het 9e gebod en deszelfs positieve zijde", op, voor den goeden naam van onze Geref. Kerk? Men moest wel haast zeggen „integendeel"! Zijn korte toespraak had eene, voor N. vergoelijkende, strekking. De vergadering nam hiertegenover een neutrale houding aan. Heel anders, in 't algemeen, werd dit, toen een, eenvoudiger, Geref. broeder, met ontroering, trachtte onze Kerk te verdedigen. Gefluit, toenemend gestommel, geroep: „sta niet zoo te liegen!" e.d.

Welnu, Br. v. d. Berg, is het zóó niet zóó te ver. ontschuldigen, indien werkelijk Dr. G. soms min of meer gelijk gedacht wordt met N.? En zou er niet veel meer reden zijn, Dr. G. te wijzen op beide zijden van het 9e gebod, i.e. zijn houding tegenover onze Geref. Kerk, dan dat de Kerk te doen, ten aanzien van den goeden naam van Dr. G.? Vindt Br. v. d. B. dan niet, met mij, de beschuldiging van Dr. G. van tekort aan ontferming bij onze Kerk, allerechtheidelijkst? Waar zijn — zeer weinige buitenstaanders nu daargelaten — de menschen die, ook maar van verre — zóóveel ontferming toonen, niet met mooie en vrome woorden slechts, maar met daden, met tasten in de portemonnaie — als de Gereformeerden? Waar zijn zij? Hoe durft Dr. G. zóó spreken? Zou het bedoelde gerucht over Dr. G. dan wel zóó „boos en lasterlijk" zijn? Laat Dr. G. eerst zelf maar zorgen voor zijn goeden naam, door zijne aan onze Geref. Kerk verschuldigde, hoogachting, haar steeds — openlijk — en onbepikt te betoonen!

Met hartelijken dank voor de plaatsing van deze „stem uit de gemeente" heb ik de eer te zijn, hoogachtend,

Uw abonnee,

E. v. d. M.

[Indien Dr. Geelkerken of de heer Van den Berg hierop wenscht te antwoorden, stelt „De Reformatie" hun daartoe gaarne in de gelegenheid.

Red.]

Mijnheer de Redacteur,

Tot m'n groote blijdschap kwam in No. 11 der „Reformatie" iets voor over de onderwijzersalarissen. Jammer vond ik het, dat uw bazuin, die anders geen onzekeren toon aanslaat, geen heiderder geluid gaf aangaande de vernederende uitlatingen van Minister De Visser over de onderwijzers in de Volksverteenwoordiging, en de onbroederlijke houding van Chr. pers en Rechtsche Kamerleden. Maar... hierover is te veel gezegd, om er een enkel woord meer aan te wijden. Op iets anders wilde ik gaarne de aandacht vestigen. In „De School met den Bijbel" van 9 Dec. 1920 komt een driestar voor „Le Christ avant tout". Een „vriendelijk" correspondent meent den heer Lens er op te moeten wijzen, dat deze en natuurlijk met hem duijzenden Chr. onderwijzers „die gedachte uit het oog verloren". En nu is het mij opgevallen, dat zeer veel predikanten er ook zoo over denken. Ik temminste heb nu reeds 3 Zondagen aan een verschillende Geref. predikanten, w.o. 2 professoren, hooren bidden in de gemeentelijke samenkomsten om „beginselvastheid", „noot het kruis los te laten", enz. ... maar geen woord van nam ik over de teleurstelling, die ons doel werd. Ook anderen mijner collega's hadden bij anderen onzer predikanten hetzelfde opgemerkt. Wat is het gevolg? Dat de meeste menschen uit de kerk je aanspreken met: „Nou, nou, worden jullie ook al rood?" „Ben je nu nog niet tevreden?" „Die tijdgeest, die tijdgeest, ook onder onze meesters!" enz. Ik neem dat die menschen niet kwalijk, want ze worden door den dominee in den waan gebracht, dat we dreigen af te vallen. Voor de rest geen nieuws! „Gaaf heen en wordt warm!"

't Doet mij pijn, dat de achtting voor ons corps, die heusch zoo hoog niet is, en ook door de uitlatingen van sommigen onzer, die, toen de Minister hen in 't aangezicht sloeg en Pers en Kamerleden hen nog wat blauwe bulten op den koop toe stompten, niet altijd even Christelijk en parlementair hun pijn uitschreeuwen en tot onvoorzichtige daden zich lieten verleiden, niet grooter is geworden, nu in het oog van het Geref. volk nog door zulk eenzijdig bidden wordt vermindert.

Hopend dat u deze regels een plaatsje kunt bieden in uw geëerd blad en anders uw meening over deze kwestie wilt zeggen, verblijft ik met de beste wenschen voor uw frisch blad.

Met de meeste hoogachting,

Uw dw.,

H. C. v. DONK, Geref. onderwijzer, Scheveningen, 15 December 1920.

[Eerlang zal in ons blad een Rubriek „Onderwijs en Opvoeding" worden geopend. Dan kan aan zaken, als onze inzender hier noemt, meer aandacht worden gewijd.

Red.]

Hooggeachte Heer,

Het heeft mij verheugd, dat U tegenover het oordeel van Professor Grosheide over Liturgische diensten, in

het „Noord-Hollandsch Kerkblad". Uwe meening, als daarvan afwijkende heeft gesteld. Ook mij trof de groote subjectiviteit van dat oordeel; het mijne, b.v., dat niet na „enkele weken", maar na eene ervaring van minstens tien jaren, gevormd werd, zou ik daar lijnrecht mede in tegenspraak kunnen noemen.

Wel zou ik het met den Hoogleeraar eens zijn, als hij mocht willen beweren, dat zijne zienswijze door de overgrote meerderheid van „onze menschen" wordt gedeeld, want ik geloof inderdaad, dat alleen onder het intellectuele deel, en daar dan nog sporadisch, z.a. trouwens des professoren eigen oordeel genoegzaam aantoon, behoefte wordt gevoeld, aan een meer actief deelnemen aan onzen eeredienst.

Dit zóó is, kan wel daarom worden geweten, dat weinigen ooit met een anderen vorm van godsdienstioefening hebben kennis gemaakt, en dit is wellicht een gelukkige omstandigheid, zoolang er zoo heel weinig kans bestaat, dat zal worden tegemoetgekomen aan de wenschen van hen, die het wonderschoone van het gemeenschappelijk, plechtig geïntoneerd gebed, en van zóóveel verhevens in den liturgischen dienst hebben leeren kennen.

Ik acht het echter, en dat is de reden van mijn schrijven, onbillijk, dat zoo maar zonder meer, op den liturgischen dienst wordt geschoven, wat eenvoudig een fout van de menschelijke natuur is, dit n.l., dat deze zoo gauw zijne bekoring verliest. Ik zou daartegenover de vraag willen doen, of onze huidige dienst dan immer ongestoord zulk een bekoring op ons uitoefent?

Indien ik mijne waardeering voor liturgische diensten handhaaf, dan is het hierom, dat dan althans, onafhankelijk van voorganger, of in vacante kerken, voorlezer, ten allen tijde, naast de preek iets schoons en stichtends geboden wordt, m.a.w. dat men dus niet zoo geheel van een enkelen persoon afhankelijk is.

Met de meeste hoogachting neem ik mij,

Uwe dw.,

M. M. H. v. B. C.

[In het laatste nummer van „Noord-Hollandsch Kerkblad" gaf prof. Grosheide deze nadere toelichting:

Onze bedoeling was niet om verrijking der liturgie tegen te houden of kleine reeds tot stand gebrachte uitbreidingen te veroordeelen, we wilden alleen waarschuwen, om er niet te veel van te verwachten, er m.n. niet van te verwachten trouwer kerkbezoek, of kerkbezoek van menschen, die anders niet kwamen. Dan wilden we waarschuwen tegen het stellen van het liturgische boven de prediking.

Red.]

Kerkboekjes en „Jesse Evangelien".

De boekhandelaar toonde ons onlangs „Jesse Evangelietjes" met aardige illustraties. Of we er geen zin in hadden?

Nee, daar hielden we niet van. Rare menschen toch, die Gereformeerden. Ze houden niet eens van gedeelten uit Gods Woord, los verkocht.

Daar zit echter meer achter. De Bijbel is Gods Woord, 't Johannes-evangelie is ook Gods Woord, maar slechts in samenhang en verband met de andere boeken krijgen we Het Woord Gods (drie kapitale letters).

Datzelfde bezwaar dragen we tegen onze „Kerkboekjes". Ze zijn handig ingericht. Veel voor weinig geld. N. T., Psalmen, Catechismus, Kort Begrip, Liturgie, Leerregels van Dordt, Geloofsbelijdenis(en), en — hoe jammer — slechts zelden de Kerkenordening. Pardon, we vergaten de: Eenige Gezangen. Hoe konden we zó'n gewichtig „schibbolethisch" deel vergeten?

En — of zijn zelfs „bijbeltes" die nog 192 gezangen extra bevatten. Ja — we hebben ze gezien met verover de tweehonderd. Dat zijn extra dikke boeken.

Maar — we hebben ons al eens meer afgevraagd: Waarom mag het Oude Testament er niet bij? Moet ge eens zien als dominee uit Jesaja preekt. Blijven de boekjes rustig op de bank slapen. Volgenden Zondag is Joh. 10 aan de beurt. Worden de boekjes allemaal wakker en doen er hun best, wie 't mooiste rituel-muziek maken kan.

Dat is geen gezonde toestand. Die Nieuw-Testamentjes beweging lijkt ons alles behalve gereformeerd. 't Is jammer, dat de Synode van '20 achter den rug is. Maar 't lijkt ons toch niet ondienstig er op te wijzen, dat het tijd wordt dat we nu eens een officieel Kerkboek krijgen. En dan niet met een Nieuw-Testamentje voorin, gelijk de uitgave van Prof. Lindeboom (meen ik) zelfs heeft, maar met of heel Gods Woord, of met enkel psalmen en (eenige) gezangen plus het noodig te oordeelen confessie- en liturgiedeelte. Welke onzer Kerken pakt die koe eens bij de horens?

Wij voor ons gelooven, dat gemakzucht en onrechtzinnigheid hier beiden schuld hebben. Met zó'n grooten Bijbel loopen is vervelend. De binnenzak is te klein. Onder den arm is ook lastig. En wat zouden de menschen zeggen! Balthazar Gerards deed het immers ook zoo, echt farizeeusch. En aan den anderen kant hebben de 19e eeuwse theologen dikwijls het Nieuw Testament voldoende geacht ter zaligheid. Sommige evangelisatoren hebben al aan „Jesse Evangelietjes" genoeg.

Er is echter een oplossing: Als alle banken nu eens een rand kregen en we konden daarop onze Bijbels neerleggen. In sommige Kerken (Engelsche en Duitsche) legt de kerkeraad zelf op iedere plaats er een vóór u. Maar wij kunnen hem best meebrengen, den naam voorin geschreven, ligt hij rustig op ons ledere Zondag te wachten.

Dan doen we meteen niet mee aan dit soort Schrift-critiek. Immers wie evangelietjes en Nieuw-Testamentjes knipt, „snijdt het Woord allesbehalve recht". De schaar gaat dwars. En zelfs zijn we Prof. Obbink niet dankbaar voor z'n extract bijbel (zonder hoofletters), waarin de „meest interessante" gedeelten te vinden zijn, naar we ons voorstellen. We houden ons maar aan de heele waarheid, wat of „interessant" of niet voor u is, is zóó subjectief, dat we ons daar niet aan wagen. We kunnen het mis hebben, want we zijn maar „leek".

N. H.

K.

[De geachte inzender roert hier vele dingen aan, die in verloop van tijd in ons blad zullen ter sprake komen.

Red.]